

Sygn. akt IV Ka 992/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 grudnia 2013 roku

Sąd Okręgowy w Krakowie, Wydział IV Karny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący: SSO Sławomir Noga

Sędziowie: SO Jadwiga Żmudzka (spr.)

SR del. Małgorzata Tyndel

Protokolant: st. prot. Teresa Orlik

przy udziale Marcina Lichosika Prokuratora Prokuratury Rejonowej del. do Prokuratury Okręgowej,

po rozpoznaniu w dniu 4 grudnia 2013 roku,

sprawy **J. D.**

oskarżonej o przestępstwo z art. 298 § 1 kk i art. 286 § 1 kk i art. 273 kk w zw. z art. 11 § 2 kk w zw. z art. 12 kk

na skutek apelacji wniesionej przez pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego

od wyroku Sądu Rejonowego dla Krakowa - Nowej Huty w Krakowie

z dnia 26 czerwca 2013r. sygn. akt II K 651/12/N

zaskarżony wyrok zmienia w ten sposób, że z kwalifikacji prawnej czynu przypisanego oskarżonej eliminuje art. 273 k.k. i obniża wymierzoną jej karę do 7 (siedmiu) miesięcy pozbawienia wolności; w pozostałym zakresie przedmiotowy wyrok utrzymuje w mocy; zasądza od oskarżyciela posiłkowego (...) S.A. na rzecz Skarbu Państwa kwotę 270 (dwieście siedemdziesiąt) złotych tytułem kosztów sądowych za postępowanie odwoławcze.

SSO Jadwiga Żmudzka SSO Sławomir Noga SSR Małgorzata Tyndel

Sygn. akt IV Ka 992/13

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 4 grudnia 2013r.

J. D. oskarżona została o to, że:

w okresie od dnia 27 października 2002 r. do dnia 2 grudnia 2002 r. w N. i w K., działając w wykonaniu z góry powziętego zamiaru i w krótkich odstępach czasu, wspólnie i w porozumieniu z innymi ustalonymi i nieustalonymi osobami, co do których prowadzone jest odrębne postępowanie i w celu osiągnięcia korzyści majątkowej z tytułu wypłaty odszkodowania z umowy ubezpieczeniowej, wprowadziła w błąd odpowiedzialnych pracowników (...) S.A. Oddział w K. co do faktu i okoliczności powstania uszkodzeń samochodów w ten sposób, iż w dniu 27 października 2002 r. w N. uczestniczyła w zdarzeniu pozorującym kolizję drogową będącą podstawą wypłaty odszkodowania z ubezpieczenia OC i AC z udziałem kierowanego przez nią samochodu m-ki H. (...) nr rej. (...), oraz zarejestrowanego na I. P. samochodu m-ki R. (...) nr rej. (...), za którego kierowcę się podał, a następnie posługując się poświadczającymi nieprawdę dokumentami w postaci policyjnej notatki urzędowej nr (...) sporządzonej przez funkcjonariusza KPP

w W. o okolicznościach kolizji drogowej, doprowadziła do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w/w firmę ubezpieczeniową z tytułu wypłaty odszkodowań w kwocie łącznej 16 805,38 zł, a to:

- za szkody w pojeździe m-ki H. (...) nr rej. (...) w kwocie 7 300 zł z ubezpieczenia OC pojazdu m-ki R. (...) nr rej. (...),

- za szkody w pojeździe m-ki R. (...) nr rej. (...) w kwocie 9 505,38 zł z ubezpieczenia AC tego pojazdu,

tj. o przestępstwo z art. 298 § 1 kk i art. 286 § 1 kk i art. 273 kk w zw. z art. 11 § 2 kk w zw. z art. 12 kk

Sąd Rejonowy dla Krakowa- Nowej Huty w Krakowie wyrokiem z dnia 26 czerwca 2013 roku, sygn. IIK 651/12/N orzekł, co następuje:

I. oskarżoną J. D. uznaje za winną popełnienia czynu polegającego na tym, że w okresie od dnia 27 października 2002 roku do dnia 02 grudnia 2002 roku w N. i w K., działając w wykonaniu z góry powziętego zamiaru i w krótkich odstępach czasu, wspólnie i w porozumieniu z innymi osobami, co do których prowadzone jest odrębne postępowanie, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej z tytułu wypłaty odszkodowania z umowy ubezpieczeniowej, wprowadziła w błąd pracowników (...) S.A. Oddział w K. co do faktu i okoliczności powstania uszkodzeń samochodów marki H. (...) o numerze rejestracyjnym (...) i R. (...) o numerze rejestracyjnym (...), w ten sposób, iż w dniu 27 października 2002 roku w N. uczestniczyła w zdarzeniu pozorującym kolizję drogową będącą podstawą wypłaty odszkodowania z ubezpieczenia OC i AC z udziałem kierowanego przez nią samochodu marki H. (...) o numerze rejestracyjnym (...) oraz zarejestrowanego na I. P. samochodu marki R. (...) o numerze rejestracyjnym (...), za którego kierowcę się podał, a następnie posługując się dokumentem w postaci policyjnej notatki urzędowej nr (...) sporządzonej przez funkcjonariusza KPP w W., w której przez podstępne wprowadzenie go w błąd wyłudzone poświadczenie przez niego nieprawdy o okolicznościach kolizji drogowej, doprowadziła do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w/w firmę ubezpieczeniową z tytułu wypłaty odszkodowań w łącznej kwocie 16.805,38 złotych, w tym za szkodę w pojeździe marki H. (...) o numerze rejestracyjnym (...) w kwocie 7.300,00 złotych z ubezpieczenia OC pojazdu marki R. (...) o numerze rejestracyjnym (...) oraz za szkodę w pojeździe marki R. (...) o numerze rejestracyjnym (...) w kwocie 9.505,38 złotych z ubezpieczenia AC tego pojazdu, co stanowi występki z art. 298 § 1 k.k., art. 286 § 1 k.k. i art. 273 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k. i za to na mocy art. 286 § 1 k.k. przy zastosowaniu art. 11 § 3 k.k. wymierza jej karę 8 (ośmiu) miesięcy pozbawienia wolności;

II. na mocy art. 69 § 1 i 2 k.k. oraz art. 70 § 1 pkt 1 k.k. wykonanie orzeczonej wobec oskarżonej w pkt. I wyroku kary pozbawienia wolności warunkowo zawiesza na okres próby wynoszący 2 (dwa) lata;

III. na mocy art. 46 § 1 k.k. zobowiązuje oskarżoną J. D. do naprawienia wyrządzonej przestępstwem szkody w części poprzez zapłatę na rzecz pokrzywdzonego (...) S.A. Oddział w K. kwoty 7.300,00 (siedem tysięcy trzysta) złotych;

IV. na zasadzie art. 627 k.p.k. oraz na mocy art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 roku Prawo o Adwokaturze (Dz.U. nr 16 poz. 124 z 1982 roku ze zm.) i § 14 ust. 7 w zw. z ust. 2 pkt 3 w zw. z § 16 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku (Dz.U. nr 163 poz. 1348 z 2002 roku) w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu zasądza od oskarżonej J. D. na rzecz oskarżycielka posiłkowego (...) S.A. Oddział w K. kwotę 2.091,00 (dwa tysiące dziewięćdziesiąt jeden) złotych tytułem wydatków związanych z ustanowieniem w sprawie pełnomocnika;

V. na zasadzie art. 633 k.p.k. w zw. z art. 627 k.p.k. i art. 2 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 23 czerwca 1973 r. o opłatach w sprawach karnych (tekst jedn. Dz. U. z 1983 r. Nr 49, poz. 223 ze zm.) zasądza od oskarżonej na rzecz Skarbu Państwa kwotę 254,00 (dwieście pięćdziesiąt) złotych, w tym 180,00 (sto osiemdziesiąt) złotych tytułem opłaty i 74,00 (siedemdziesiąt cztery) złote tytułem wydatków.

Apelację od powyższego wyroku złożył pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego, który przedmiotowemu wyrokowi na podstawie art. 438 pkt 1 k.p.k. zarzucił:

obrazę przepisów prawa materialnego, a to art. 46 § 1 k.k. przez zasądzenie jedynie części kwoty należnej i dochodzonej przez oskarżyciela posiłkowego (...) S.A. w ramach obowiązku naprawienia szkody, w sytuacji gdy wysokość szkody poniesionej przez oskarżyciela posiłkowego jest udokumentowana.

W oparciu o powyższe skarżący wniósł o:

zmianę zaskarżonego wyroku w punkcie III poprzez orzeczenie na podstawie art. 46 § 1 kk wobec oskarżonej J. D. obowiązku naprawienia szkody w całości poprzez zapłatę przez oskarżoną J. D. na rzecz oskarżyciela posiłkowego (...) SA kwoty 16.805,38 zł (szesnaście tysięcy osiemset pięć złotych trzydzieści osiem groszy) oraz o zasądzenie od oskarżonej J. D. na rzecz oskarżyciela posiłkowego (...) S.A. kosztów zastępstwa adwokackiego za postępowanie przed Sądem II instancji w kwocie 750 zł + 23% VAT, tj. 922,50 zł brutto.

Sąd Odwoławczy rozważył, co następuje:

Zarzut podniesiony w apelacji nie był trafny i apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie, jednakże zaistniały względy wymienione w art. 440 k.p.k., skutkujące koniecznością zmiany wyroku na korzyść oskarżonej.

Kontrola instancyjna prowadzi do wniosku, iż Sąd Rejonowy przeprowadził obszerne postępowanie dowodowe, wyjaśnił wszystkie istotne okoliczności sprawy. Sąd I Instancji dokonał wnikliwej oceny całego zebranego materiału dowodowego. Ocena wszystkich dowodów jest oceną swobodną, pozbawioną cech dowolności. W pisemnych motywach wyroku Sąd odniósł się szczegółowo do wyjaśnień oskarżonej J. D., zeznań wszystkich świadków oraz pozostałych dowodów, wskazując, którym dowodom i w jakiej części dał wiarę, a którym wiary odmówił, wskazując szczegółowo przyczyny takiego postąpienia. Rozumowanie Sądu, jak idzie o dokonaną ocenę wszystkich dowodów pozbawione jest cech dowolności, sprzeczności, niejasności, wszystkie dowody ocenione zostały z zachowaniem zasad logicznego rozumowania, doświadczenia życiowego oraz wskazań wiedzy. Tym samym ocena dowodów, jako zgodna z dyspozycją art. 7 k.p.k., z ochrony tego przepisu korzysta.

Sąd Rejonowy badał okoliczności korzystne, jak i niekorzystne, zgodnie z wymogiem art. 4 k.p.k. przeprowadził bowiem dowody przemawiające zarówno na korzyść, jak i niekorzyść oskarżonej J. D.. Sąd Rejonowy nie dopuścił się przy tym naruszenia treści przepisu art. 410 kpk. Sąd meriti poczynił w sprawie prawidłowe ustalenia faktyczne. Ustalenia te nie były zresztą kwestionowane przez strony niniejszego postępowania.

Kontrola instancyjna stwierdza, iż wbrew zarzutowi apelacji, środek karny w postaci obowiązku naprawienia szkody w części został prawidłowo orzeczony.

Podkreślić należy, iż obowiązek naprawienia szkody ma charakter złożony, albowiem z uwagi na jego kompensacyjną rolę, powoduje daleko idące zbliżenie prawa karnego do prawa cywilnego. Oznacza to konieczność uwzględnienia norm prawa określających zasady kompensacji (np. art. 415 k.c.), jak również tego, iż z uwagi na karnoprawny obowiązek naprawienia szkody poza funkcją kompensacyjną, pełni on przede wszystkim funkcję penalną. Jest on bowiem jednym ze środków karnych, orzekanym jako konsekwencja popełnionego przestępstwa, do którego odnoszą się odpowiednio dyrektywy wymiaru kary (art. 56 w zw. z art. 53 k.k.).

Podkreślić należy, iż żaden z przepisów prawa karnego materialnego nie obliguje - jak chciałby tego pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego - Sądu rozpoznającego sprawę, do orzekania wyłącznie w całości zobowiązania do naprawienia szkody w sytuacji, gdy ustalona jest rzeczywista wysokość szkody. Jak zauważa sam skarżący, przepis art. 46 § 1 k.k. obliguje Sąd do orzeczenia obowiązku naprawienia szkody w całości lub w części w przypadku złożenia stosownego wniosku przez pokrzywdzonego oraz skazania oskarżonego. Sąd ma zatem możliwość orzeczenia obowiązku naprawienia szkody wyrządzonej przestępstwem również w części. Skoro zatem ustawa pozwala na orzekanie obowiązku naprawienia szkody "w całości albo w części", a więc w istocie na orzekanie uznaniowe, zależne od oceny okoliczności konkretnej sprawy stosowanie omawianego środka karnego, to wybór sposobu obowiązku naprawienia szkody w wypadku współsprawstwa, w pełni zabezpieczającego w postępowaniu karnym interesy

pokrzywdzonego, a zarazem uwzględniającego zasadę odpowiedzialności indywidualnej każdego ze współsprawców, należeć powinien w konkretnym wypadku do Sądu.

W realiach niniejszej sprawy, gdzie oskarżona działała w warunkach współsprawstwa, trafnie uznał Sąd Rejonowy, iż uzasadnione jest orzeczenie środka karnego przewidzianego w art. 46 § 1 k.k. zgodnie z zasadą pro rata parte. Gdyby zgodnie z postulatem apelującego zasądzić jedynie od oskarżonej J. D., której udział w inkryminowanym działaniu był relatywnie mniejszy niż I. P. oraz T. W., równowartość całej szkody wyrządzonej przestępstwem popełnionym przez oskarżoną oraz dwie inne osoby, to znaczy kwotę 16.805,38 zł, nie odpowiadałoby to istocie karnoprawnego obowiązku naprawienia szkody. Obciążenie oskarżonej obowiązkiem naprawienia szkody w całości pomijałoby bowiem udział każdego ze współsprawców w zaistniałej szkodzie i pozostawałoby w sprzeczności do mającej gwarancyjny charakter zasady indywidualizacji odpowiedzialności karnej wyrażonej w art. 55 k.k. Co więcej, przekraczałoby stopień zawinienia oskarżonej i nie uwzględniało roli oskarżonej w popełnieniu przestępstwa.

W tej sytuacji zgodzić należy się z Sądem Rejonowym, iż orzeczenie obowiązku naprawienia szkody zgodnie z zasadą pro rata parte i obciążenie oskarżonej obowiązkiem zapłaty kwoty 7300 zł (stanowiącej ponad 40% łącznej wysokości szkody) najlepiej odpowiada karnoprawnemu obowiązkowi naprawienia szkody. Szczegółowa argumentacja Sądu Rejonowego w tym zakresie znajduje pełną aprobatę Sądu Odwoławczego.

Sąd Odwoławczy, kierując się uregulowaniem z art. 440 k.p.k. stwierdził, że utrzymanie wyroku w mocy byłoby rażąco niesprawiedliwe, co skutkowało koniecznością jego zmiany. Otóż kontrola instancyjna z urzędu stwierdza, że przyjęta w zaskarżonym wyroku kwalifikacja prawna przypisanego oskarżonej czynu, w realiach niniejszej sprawy musiała zostać zmieniona poprzez wyeliminowanie z niej przepisu art. 273 k.k., a to z uwagi na przedawnienie karalności czynu opisanego w tym przepisie.

Art. 273 k.k. stanowi, iż ten, kto używa dokumentu określonego w art. 271 k.k. lub 272 k.k. podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

W myśl zaś art. 101 § 1 pkt 4 k.k. karalność przestępstwa, które zagrożone jest karą nieprzekraczającą 3 lat pozbawienia wolności (tzw. „pozostałe występki”) ustaje, jeżeli od czasu jego popełnienia upłynęło lat 5. Jeśli jednakże w okresie przewidzianym w art. 101 k.k. wszczęto postępowanie przeciwko osobie, karalność popełnionego przez nią przestępstwa w tzw. w pozostałych wypadkach – a do takich właśnie, jak już powyżej wskazano, należy występki z art. 273 k.k. - ustaje z upływem 5 lat od zakończenia tego okresu.

Czyn przypisany oskarżonej popełniony został w okresie od dnia 27 października 2002 r. do dnia 2 grudnia 2002 r. Zatem z dniem 3 grudnia 2012r. upływa okres 10 lat, gdyby liczyć okres 10-letniego przedawnienia od daty popełnienia przestępstwa.

Oskarżonej ogłoszono zarzut dopiero w dniu 23 maja 2012r. (k. 287 t. II), uznać zatem należy, iż karalność inkryminowanego zachowania z art. 273 k.k. uległa przedawnieniu po upływie 5 lat od momentu popełnienia zarzucanego oskarżonej czynu, tj. z dniem 3 grudnia 2007r., jako że karalność czynu opisanego w przepisie art. 273 k.k. z uwagi na ogłoszenie oskarżonej zarzutu po upływie terminu, o jakim stanowi art. 101 § 1 pkt 4 k.k., nie uległa przedłużeniu, po myśli art. 102 k.k., o okres kolejnych pięciu lat.

Sąd Odwoławczy stwierdził jednocześnie, iż pomimo przedawnienia karalności czynu z art. 273 k.k., co w konsekwencji doprowadziło do wyeliminowania tego przepisu z kwalifikacji prawnej przypisanego oskarżonej występkowi, nie można było wyeliminować z opisu tegoż występkowi sformułowań dotyczących użycia dokumentu w postaci policyjnej notatki urzędowej. Zważyć bowiem należy, iż w realiach niniejszej sprawy zachowanie oskarżonej polegało m.in. na użyciu dokumentu w postaci policyjnej notatki urzędowej nr (...) sporządzonej przez funkcjonariusza KPP w W., w której przez podstępne wprowadzenie go w błąd, wyłudzone poświadczenie przez niego nieprawdy o okolicznościach kolizji drogowej, a zatem dokumentu określonego w art. 272 k.k. To przy użyciu tego dokumentu oskarżona, działając wspólnie i w porozumieniu z innymi osobami doprowadziła do niekorzystnego rozporządzenia mieniem firmę ubezpieczeniową, tj. (...) S.A. Oddział w K., z tytułu wypłaty odszkodowań w łącznej kwocie 16.805,38 złotych, w tym

za szkodę w pojeździe marki H. (...) o numerze rejestracyjnym (...) w kwocie 7.300,00 złotych z ubezpieczenia OC pojazdu marki R. (...) o numerze rejestracyjnym (...) oraz za szkodę w pojeździe marki R. (...) o numerze rejestracyjnym (...) w kwocie 9.505,38 złotych z ubezpieczenia AC tego pojazdu. Nie można było zatem wyeliminować z opisu czynu sformułowań odnoszących się do użycia dokumentu w postaci policyjnej notatki, jako że było to jeden z elementów, za pomocą którego oskarżona wprowadziła w błąd pracowników (...) SA Oddział w K. co do faktu i okoliczności powstania uszkodzeń samochodów, doprowadzając ten podmiot do niekorzystnego rozporządzenia mieniem.

Wylimitowanie z kwalifikacji prawnej przypisanego oskarżonej czynu przepisu art. 273 k.k. skutkowało obniżeniem wymierzonej oskarżonej kary do 7 miesięcy pozbawienia wolności.

Sąd Odwoławczy uznał, że tak ukształtowana kara jest adekwatna do stopnia winy oskarżonej, stopnia społecznej szkodliwości czynu, będzie karą zdatną do osiągnięcia wszystkich celów kary, określonych w art. 53 k.k., a to celu zapobiegawczego i wychowawczego w odniesieniu do oskarżonej, uwzględniając także potrzeby w zakresie kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa.

Zdaniem Sądu Odwoławczego, tak ukształtowana kara stanowić będzie poważne ostrzeżenie dla oskarżonej o konsekwencjach grożących w wypadku popadnięcia przez nią w konflikt z prawem, umocni w niej szacunek dla tak istotnych społecznie dóbr, jakimi są mienie i obrót gospodarczy, zmusi ją do poważnego zastanowienia się nad swoim dotychczasowym postępowaniem, a przez to skłoni do przestrzegania społecznie akceptowanych norm zachowania i w konsekwencji spowoduje, że oskarżona nie popełni w przyszłości nowego przestępstwa. Kara ta uwzględnia również potrzeby w zakresie kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa, a więc wymogi prewencji generalnej, wzmacniając przekonanie, że żadne przestępstwo, w tym przestępstwo przeciwko mieniu czy obrotowi gospodarczemu, nie uchodzi bezkarnie i nie popłaca, a wręcz przeciwnie spotyka się ze sprawiedliwą karą. W orzecznictwie trafnie podkreśla się, że „względy na społeczne oddziaływanie kary, jako jeden z celów kary są podyktowane potrzebą przekonania społeczeństwa o nieuchronności kary za naruszenie dóbr chronionych prawem i nieopłacalności zamachów na te dobra, wzmożenia poczucia odpowiedzialności, ugruntowania poszanowania prawa i wyrobienia właściwego poczucia sprawiedliwości oraz poczucia bezpieczeństwa. Nie są one równoznaczne z wymaganiami wymierzenia wyłącznie tylko surowych kar. Oznaczają przede wszystkim potrzebę wymierzenia takich kar, które odpowiadają społecznemu poczuciu sprawiedliwości, dają gwarancje skutecznego zwalczania przestępczości oraz tworzą atmosferę zaufania do obowiązującego systemu prawnego” (teza 3 wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie II AKA 290/05 Lex Nr 168034). Kara w rozmiarze określonym przez Sąd Odwoławczy ten cel realizuje.

W sprawie nie zachodzą inne okoliczności (poza uwzględnioną powyżej) wymienione w art. 440 k.p.k., ani żadne względy wymienione w art. 439 k.p.k. podlegające uwzględnieniu z urzędu.

Z tych przyczyn Sąd Odwoławczy, na zasadzie art. 437 § 1 i 2 kpk zaskarżony wyrok zmienił w ten sposób, że z kwalifikacji prawnej czynu przypisanego oskarżonej wyeliminował art. 273 k.k. i obniżył wymierzoną jej karę do 7 miesięcy pozbawienia wolności. W pozostałym zakresie przedmiotowy wyrok Sąd Odwoławczy utrzymał w mocy. Na zasadzie art. 636 § 1 kpk w zw. z art. 13 ust. 2 ustawy o opłatach w sprawach karnych Sąd Odwoławczy zasądził od oskarżyciela posiłkowego (...) S.A. na rzecz Skarbu Państwa kwotę 270 złotych tytułem kosztów sądowych za postępowanie odwoławcze.

Na tak ustalone koszty sądowe złożyło się: opłata w kwocie 200 zł, opłata za udzielenie informacji z Krajowego Rejestru Karnego w wysokości 50 zł i ryczałt za doręczenie zawiadomień i innych pism w postępowaniu odwoławczym w wysokości 20 zł.

Brak było podstaw do zasądzenia kosztów sądowych od oskarżonej, jak i zasądzenia od niej wydatków z tytułu zastępstwa procesowego na rzecz oskarżyciela posiłkowego, skoro apelacja pełnomocnika nie została uwzględniona, a wydany wyrok jest na korzyść oskarżonej.

SSO Jadwiga Żmudzka SSO Sławomir Noga SSR Małgorzata Tyndel